

РФ офіційно вепонізує російську культуру

М. Паламарчук, керівник центру
 зовнішньополітичних досліджень НІСД,
 кандидат політичних наук,
 старший науковий співробітник

Проаналізовано ключові положення Концепції гуманітарної політики Російської Федерації за кордоном, які відбивають реалії наростання конфронтації РФ із Заходом та прагнення російської влади використати російську культуру як інструмент відповідного протистояння.

Висновки

1. Захист, збереження й просування традицій та ідеалів «русского міра» визнано завданням гуманітарної політики Російської Федерації за кордоном, яка є невід'ємною частиною зовнішньої політики Росії.

2. Нібито притаманні російській культурі консервативні духовні цінності, «общинний характер розвитку», що виявляється в прагненні її носіїв до «соціальної справедливості та реалізації довгострокових цілей», подано як ідеологічну основу протистояння РФ з «неолібералізмом» Заходу.

Помітне прагнення залучити союзників у цьому протистоянні, принаймні на ідеологічному рівні, насамперед серед держав глобального Півдня¹.

3. Визначено пріоритетом двосторонню співпрацю у сфері культури з т. зв. «Донецькою Народною Республікою» та «Луганською Народною Республікою», а також окупованими регіонами Грузії.

4. Найбільшу увагу серед інструментів культурного впливу за кордоном приділено: просуванню російської мови (зокрема з використанням цифрових технологій) та російської освіти; наданню підтримки співвітчизникам за кордоном; збереженню позицій у міжнародних організаціях гуманітарного та культурного спрямування, зокрема в системі ООН; нав'язуванню вигідного Кремлю трактування історичних подій, насамперед періоду Другої світової війни.

5 вересня 2022 р. указом президента РФ було схвалено Концепцію

¹ Держави Азії, Африки та Латинської Америки з низьким або середнім рівнем доходу.

гуманітарної політики Російської Федерації за кордоном (далі – Концепція)². Документ базується на розумінні культури як певного активу в розпорядженні держави, який треба потужно використовувати для досягнення зовнішньополітичних цілей.

Гуманітарну сферу потрактовано як поле боротьби між центрами сили, а російську позицію традиційно презентовано як відповідь на загрози культурній самобутності через глобалізацію, «зростання кількості спроб принизити значення російської культури», «політизацію гуманітарної сфери і її використання як інструмента тиску на держави та певних осіб».

Двостороння співпраця в культурній сфері: розворот на Схід і Південь

Напрями двостороннього культурного співробітництва корелюють з поточними політичними пріоритетами. Традиційна першість належить території колишнього СРСР. Розвиток гуманітарних і культурних зв'язків з «прибалтійськими державами», Молдовою і Грузією поставлено в залежність від «дотримання прав російськомовного населення».

На тлі сухої констатації доцільності «збереження участі Росії в системі **європейської культурної взаємодії**» наголошено на слушності розширити двостороннє гуманітарне співробітництво з державами **Азійсько-Тихоокеанського регіону**.

На відміну від ухваленої 31 липня 2022 р. Морської доктрини РФ³, у Концепції наголошено на значенні співпраці з **Китаєм**. Водночас у тій самій статті документа згадано співпрацю з **Індією**, «потенціал гуманітарної дипломатії у відносинах з **Японією**», потребу активізувати співробітництво з В'єтнамом, Лаосом та Монголією.

Окрему статтю Концепції присвячено потребі розвитку двостороннього гуманітарного співробітництва в регіоні Близького Сходу та Північної Африки. Названо, зокрема, Алжир, Єгипет, **Ізраїль**, Ліван, Лівію, Об'єднані Арабські Емірати, Саудівську Аравію, Сирію, Іран, Афганістан, а також Державу Палестину⁴.

Згадано наявні широкі можливості для розвитку відносин з низкою держав Латинської Америки, серед яких Аргентина, Бразилія та Чилі.

Водночас, ураховуючи негативний досвід СРСР та сучасний стан російської економіки, розвиток двосторонньої співпраці з державами Близького Сходу, Африки та Латинської Америки поставлено в залежність від матеріальних та фінансових спроможностей.

² Див.: URL: <http://kremlin.ru/acts/news/69285>

³ Див.: URL: <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/xBBH7DL0RicfdtdWPo132UekiLMTAycW.pdf>

⁴ Порядок згадування держав відповідно до тексту Концепції.